

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ תשא, ט"ז אדר, ה'תשל"א

חלק ב – יוצא לאור לש"פ תשא, ט"ז אדר, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לזכות

אמנו הרבנית מרת רחל בת ליבא

לרגל יום הולדתה השבעים

ולזכות

אבינו הרה"ג הרה"ח הרב ר' יקותיאל בן לאה רחל

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולהצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

נדפס על ידי ולזכות יוצאי חלציהם

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, אורה שמחה וששון ויקר כפשוטו,
 וכאו"א מהם ומאתנו יעשה כל התלוי בו לבסס ולחזק ולהרחיב מוסדות
 חב"ד בתוככי כללות ענין הפצת המעינות, עדי נזכה לקיום היעוד מסמך גאולה
 (גאולת פורים דאכתי עבדי אחשוורוש אנו) לגאולה דימי צאתך מארץ מצרים
 אראנו נפלאות, כי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל.
 בברכה.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תשא, ט"ז אדר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני
 מהתוועדות ש"פ תשא, ט"ז אדר, ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון
 י"ל לקראת ש"פ תצוה שנה זו).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו
 נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"א אדר, ה'תשע"ח,
 ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
 The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
 (718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
 על ידי חיים שאול בן חנה
 בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"
 (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ואין מקרא יוצא מידי פשוטו: שבת סג, א. וש"נ.
 מסמך גאולה .. לגאולה: מגילה ו, סע"ב.
 דאכתי עבדי אחשוורוש אנו: שם יד, א. וש"נ.
 דימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות: מיכה ז, טו.
 בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל: ר"ה יא, רע"א. שמור"ר פט"ו, יא.

הוספה

בי"ה, יט' אדר תשכ"ג
ברוקלין

אנייש אשר בלונדון,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפ"ש מהם ע"י הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות וכו' הרב שלמה זלמן שי העכט, ובעיקר מההתעודות ע"פ המבואר [בכ"מ] מתחיל ממרז"ל גדולה לגימיה שמקרבת וכו', ועד לדברי רבותינו נשיאינו, מתחיל מכ"ק אדמו"ר הזקן, אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הלולא שלו, ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ראה מכתבו עדי"ז בקובץ מכתבי תהלים, בענין הפתקא אשר משמי שמיא נחית).

כן שליח הנ"ל עשה שליחותו ומסר כוס זהב עבודת יד ביחד עם מכתבם, חתום ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ מזקני אנייש הר"מ שי הורקאוו, מימי הפורים.

ויהי רצון אשר ימי הפורים, אשר זכרם לא יסוף וגם כשכל המועדים בטלים, הימים האלה יהיו נזכרים ונעשים, וגם עתה כדברי האריז"ל בזה, ימי אורה ושמחה וששון ויקר, אורה זו תורה וכו' ויקר אלו תפילין, שהוקשה כל התורה (מצות) לתפילין,

ממרז"ל גדולה לגימיה שמקרבת וכו': ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך.

מכתבו עדי"ז בקובץ מכתבי תהלים: נדפס בסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק ע' 199, ולאח"כ באג"ק שלו ח"ג אגרת תשפד (ע' תיג). וש"נ. — ושם: "...ויאמר רבינו הזקן: אחי ורעי האם שכחתם אותה הפסקא* אשר משמי שמיא נחיתא בטל אורות בגזרת עירין קדישין בסוד החבריא קדישא תלמידי רבינו הקדוש: דאָס וואָס עס קען אויפפאָן אַ חסידישער פאַרבריינגען קען מלאך מיכאל ניט אויפפאָן".

ימי הפורים... זכרם לא יסוף... כשכל המועדים בטלים: אסתר ט, כח. מדרש משלי פ"ט, ב. וראה רמב"ם ה' מגילה בסופן.

הימים האלה... נזכרים ונעשים... כדברי האריז"ל בזה: אסתר שם. וראה רמ"ז בספר תיקון שובבים. הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

אורה ושמחה וששון ויקר: אסתר ח, טז.

אורה זו תורה וכו' ויקר אלו תפילין: מגילה טז, ב.

שהוקשה כל התורה (מצות) לתפילין: קידושין לה, א. וש"נ. וראה לקו"ש ח"ט ע' 79 הערה 3. חכ"ו ע' 441 הערה ד"ה כולל אַלע מצוות. אג"ק חכ"ו אגרת ט'תשכא (ע' קעג). ובכ"מ.

(* הערת רבינו שם: "כן הוא בהוצאה הראשונה וגם ב"התמים" ח"ב — גוף כ"ק אינו תח"י. וצנע"ק. ואולי צ"ל: הפתקא".

יד. בנוגע ללימוד פסוק עם פירוש רש"י בפרשת השבוע — יש להתעכב על ענין הקשור עם פורים:

בפרשת השבוע מדובר אודות חטא העגל⁸². והרי גם בימי הפורים היתה הגזירה "מפני שהשתחוו לצלם" (אלא "שלא עשו אלא לפנים"), לפי דעה אחת⁸⁶. וגם לפי הדעה שהגזירה היתה "מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע"⁸⁶ — הרי גם בפרשת השבוע נאמר⁸³ "וישב העם לאכול ושתו"; ולאח"כ נאמר "ויקומו לצחק", ש"יש במשמע הזה גילוי עריות"⁸⁴, והרי גם בימי הפורים ה' בשעת הסעודה המאורע עם ושתו המלכה, שזהו"ע של גילוי עריות, כמבואר במדרש⁸⁵.

וכשם שבימי הפורים ה' לאח"כ ביטול הגזירה, הנה גם לאחרי חטא העגל אמר הקב"ה למשה "לך עלה מזה"⁸⁶, היינו, שמחטא העגל ("מזה") באו לענין של עלי" ("עלה"),

— וכתורת הבעש"ט⁸⁹ על הפסוק¹⁸ "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע", שמה"צרה" עצמה ("ממנה") באה הישועה —

באופן נעלה יותר מכמו שהי' לפני החטא, שהרי בני" נצטוו להיות "מעלין בקודש"⁸⁷, וכיון שמה שהקב"ה מצוה לישראל לעשות הוא עושה⁸⁸, כמ"ש⁸⁹ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", הרי מובן שגם הקב"ה מקיים את הציווי "מעלין בקודש" — שמלכתחילה היתה הירידה בשעת חטא העגל כדי שעי"ז יתעלו בני" למדריגה נעלית יותר מכמו שהיו לפני חטא העגל, שלכן, מיד לאחרי חטא העגל — "וידבר ה' אל משה לך עלה מזה".

ולהעיר, שתיבת "לך" כשלעצמה מורה כבר על ענין של עלי", ומ"ש לך עלה", מורה על עלי" נעלית יותר.

וכללות הענין בזה — שלאחרי התשובה על חטא העגל נעשו בני" בדרגת בעלי תשובה, שיש בה עילוי (בחילא יתיר⁹⁰) אפילו לגבי מדריגת צדיקים, שבה עמדו לפני החטא.

ולכן נאמר כאן "לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים" — דלכאורה אינו מובן: וכי משה רבינו העלה את בני" ממצרים,

(87) ברכות כח, א. וש"נ.

(88) שמו"ר פ"ל, ט.

(89) תהלים קמו, יט.

(90) זח"א קכט, ב.

(82) לב, א ואילך.

(83) שם, ו.

(84) פרש"י עה"פ.

(85) ראה אסתר"ר פ"ז, יח. פרדר"א פמ"ט.

(86) פרשתנו לג, א.

הרי הקב"ה העלה אותם ממצרים, ולמה אומר הקב"ה למשה "העם אשר העלית"?! — אלא הכוונה היא לערב רבי⁹¹, כפי שפירש רש"י על הפסוק⁹² "כי שחת עמך", "ערב רב שקבלת מעצמך", ועז"נ "לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית", שנעשה ענין של עלי' אפילו אצל ה"ערב רב".

והיינו, דכיון שע"י התשובה נעשו בני' בדרגת בעלי תשובה שלמעלה מצדיקים, הרי בכחם של בעלי תשובה לברר ולהעלות גם הניצוצות שבג' קליפות הטמאות (לא כמו צדיקים שיכולים לברר רק הניצוצות שבדברי הרשות, מקליפת נוגה)⁹³, ולכן פעלו עלי' גם אצל הערב רב.

טו. והנה, דובר כמ"פ שאי אפשר להבין את הענינים כפי שהם ברוחניות למעלה, אא"כ מבינים תחילה ענינים אלו כפי שהם כפשוטם למטה.

— יש אמנם סדר שלוקחים כל ענין מלמעלה למטה, היינו, שמהענין כפי שהוא למעלה יודעים כיצד הוא למטה. וכידוע הסיפור אודות אדמו"ר האמצעי⁹⁴, שאמר פעם ענין מסויים בנוגע לרפואה — לא בגלל שהי' בקי ברפואה, אלא שידע הענין כפי שהוא אצל אדם העליון, ומזה הבין שכן הוא גם באדם למטה. וכך הי' הסדר אצל רבותינו נשיאינו. אבל אצל אנשים כערכנו הסדר הוא — שתחילה צריך להבין את הענינים כפי שהם למטה, ולאח"ז יכולים להבין ענינים אלו כפי שהם למעלה.

ועד"ז בנדו"ד — יש לבאר תחילה פשטות הענין, שזהו ענינו של פירוש רש"י, כפי שאומר בעצמו⁹⁵: "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא".

וזוהו גם מה שמצינו בנוגע ל"שנים מקרא ואחד תרגום" — שענין התרגום הוא לבאר פשטות הכתובים לעמא דבר שלא הבינו לשון הקודש, ולכן הוצרכו לתרגם הדברים בארמית, שהיתה השפה המדוברת בימיהם — שמי ש"לומד כל הפרשה עם פירוש רש"י . . הרי זה מועיל יותר מהתרגום שהוא מפרש יותר"⁹⁶.

טז. ובכך: על הפסוק "לך עלה מזה" — דלכאורה, תיבת "עלה" מיותרת, שהרי כבר נאמר "לך", ולמה צריך להוסיף "עלה" — מפרש

91 ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 409 (94 ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע רצ ואילך. וש"נ.
92 פרשתנו לב, ז. (95 בראשית ג, ח.
93 ראה דרמ"צ קפו, סע"א. קצא, סע"א. (96 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ב. וש"נ.

מהר"ש אמר פעם, שהעולם סבור שנתנית ברכה הוא דבר קשה שרק צדיק יכול לעשות, אבל האמת היא שכל יהודי יכול להמשיך ברכה ע"י תפלתו (זהו תוכן הסיפור בקיצור, ואין צורך לספרו באריכות, כיון שמסתמא נדפס כבר, ועכ"פ ב"קופיר" בודאי ישנו, כך, שכל אחד יכול לעיין בעצמו).

וזוהו גם תוכן הענין שרש"י מדגיש "אתה והעם" — שמשווים את "העם" למשה רבינו ("אתה"):

לכאורה אינו מובן: משה רבינו הוא זה שפעל עבור כל בני' סליחה ומחילה — "סלחתי כדברך"¹³¹ — על חטא העגל שהי' בדוגמת חטא עה"ד¹³². וא"כ, איך אפשר לומר "אתה והעם", להשוות כל בני' למשה רבינו?! — אבל אעפ"כ, כן הוא הענין!

וכפי שמבאר רבינו הזקן בתניא¹³³, ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה", ולכן נאמר¹³⁴ "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו'", שיראה "מילתא זוטרתא היא" אצל כל אחד מישראל, בגלל ש"לגבי משה מילתא זוטרתא היא" (כדברי הגמרא¹³⁵), שזהו מצד ניצוץ משה שיש בכל אחד מישראל.

וענין זה הוא בגלוי אצלו, או שעכ"פ אינו צריך להתייגע על זה — כי, אילו הי' צורך בעבודה ויגיעה לגלות בחי' משה שבו, שוב אין זה "מילתא זוטרתא".

ומצד זה יש בכחו של כל אחד מישראל להמשיך ברכה ע"י תפלתו, ולא רק לו ולבני ביתו, אלא גם לכל בני', ואפילו ליהודי שנמצא בקצוי תבל¹³⁶.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "בני היכלא". ולאחרי אמירת ברכה אחרונה, בצאתו, רמז בידו הק' להמשיך לנגנון].

131 שלח יד, כ. וראה פרש"י פרשתנו לג, יא. וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 570 הערה 10. וש"נ.
132 ראה זהר ח"א נב, ב. קכו, ב. ח"ב קצג, סע"ב.
133 רפמ"ב.
134 עקב יו"ד, יב.
135 ברכות לג, סע"ב. וש"נ.
136 חסר הסיום (המו"ז).

ובענין זה יש מעלה בפירוש השני על הפירוש הראשון, כי לפי הפירוש הראשון שהלשון "עלה" הוא ביחס לארץ ישראל שהיא גבוה מכל הארצות, יוקשה, מדוע לא מצינו בכתוב שלאחרי התשובה על חטא העגל, נתתקן אצל משה הענין ד"לך רד", "רד מגדולתך".

אבל גם פירוש זה אינו מספיק, ולא עוד אלא שהוא רחוק יותר מפשוטו של מקרא — כי בכתוב נאמר "לך עלה גו" אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב", ולפי הפירוש ש"לך עלה" היינו שמשם יחזור לגדולתו כמו לפני החטא, אין זה שייך להמשך הכתוב "אל הארץ גו". ולכן הפירוש הראשון הקרוב יותר לפשוטו של מקרא הוא — ש"ארץ ישראל גבוה מכל הארצות, לכן נאמר עלה".

כו. אך עדיין "מרעיש" הבן חמש למקרא:

לפי הפירוש השני, "כלפי שאמר לו (למשה) בשעת הכעס לך רד, אמר לו בשעת רצון לך עלה" — הנה גם לגבי בני"י הי' הקב"ה צריך לתקן מה שאמר עליהם "כי שחת עמך"?

ועל זה ממשיך רש"י (בד"ה ה'ב', "אתה והעם"): "כאן לא אמר ועמך", והיינו, שכשם שבנוגע למשה אמר הקב"ה כאן (לאחרי החטא) "לך עלה", לתקן מה שאמר לו בשעת החטא "לך רד", כך גם בנוגע לבני"י "לא אמר כאן ועמך", כמו בשעת החטא, אלא "והעם".

[המשך הביאור — שבפסוק "לך נחה את העם" שלפנ"ז¹²⁷ מדובר אודות בני"י שלא חטאו בעגל, ואילו בפסוק "לך עלה מזה אתה והעם" מדובר גם אודות אלו מהערב רב שחטאו בעגל¹²⁸, אבל ללא עדים והתראה, ולכן לא נידונו לא בסייף ולא במגיפה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹²⁹ בלקו"ש חט"ז שם ע' 408 ואילך].

ולכן מעתיק רש"י גם תיבת "אתה", אף שמפרש רק תיבת "והעם" — כדי להדגיש שכשם שבנוגע למשה ("אתה") הי' התיקון ד"לך רד" ע"ז שאמר לו "לך עלה", כך גם בנוגע לבני"י התיקון ד"עמך" ע"ז ש"כאן לא אמר ועמך" אלא "והעם".

כז. וכאן המקום להזכיר מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹³⁰, שאדמו"ר

(127) פרשתנו לב, לד.

שלמרות שמדובר אודות הערב רב, הנה התיקון הוא בכך ש"כאן לא אמר ועמך". ולומר "עמך", "ערב רב שקבלת מעצמך", והתיקון הוא שאעפ"כ "לך עלה אתה ועמך"; ועל זה מבאר רש"י שהדיוק הוא להיפך — (128) ולכן גם לאחרי החטא יש מקום לדייק (129) בשילוב שיחות חגה"ש תשכ"ד וש"פ שמות תשל"ו. (130) ראה סה"ש תש"ד ע' 5.

רש"י (שמדובר כאן אודות הליכה "אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה"⁸⁶, והרי) "ארץ ישראל גבוה מכל הארצות, לכן נאמר עלה".

ולאח"כ מוסיף רש"י: "דבר אחר, כלפי שאמר לו בשעת הכעס לך רד" ("רד מגדולתך")⁹², אמר לו בשעת רצון (לאחרי שנתכפר החטא) לך עלה". וצריך להבין:

(א) מדוע מעתיק רש"י מהפסוק גם תיבת "מזה", בה בשעה שבשני הפירושים אינו מפרש תיבה זו?

בשלמא תיבת "לך" צריך רש"י להעתיק כדי להדגיש את הקושי שבפסוק זה, כאמור לעיל, שכיון שכבר נאמר "לך", למה צריך הכתוב להוסיף גם תיבת "עלה"; אבל תיבת "מזה" — אינה נוגעת לכאורה לפירוש הפסוק, ולמה הוצרך רש"י להעתיקה.

וביותר יוקשה — שהרי רש"י כותב ש"ארץ ישראל גבוה מכל הארצות", לא רק "מזה" (מהמקום שבו עמד משה רבינו באותה שעה), וא"כ, למה מעתיק רש"י גם תיבת "מזה", שמשמעותה היא היפך פירושו?!

ואדרבה: ממש"נ "עלה מזה", מוכח רק שארץ ישראל גבוה "מזה", ומנא לי' לרש"י ש"ארץ ישראל גבוה מכל הארצות"?!⁹³

(ב) אם בגלל ש"ארץ ישראל גבוה מכל הארצות לכן נאמר עלה", הי' צריך להיות כן בכל המקומות שבהם מדובר אודות ארץ ישראל. ולדוגמא: בפ' וארא שבה נאמר ד' לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, ולאח"כ נאמר⁹⁷ "והבאתי אתכם אל הארץ" — הי' הכתוב צריך לומר (במקום "והבאתי") "והעליתי". ולמה רק כאן נאמר הלשון "עלה"?

(ג) השאלה הידועה — מהו הצורך בשני פירושים, שמזה מוכן, שיש קושי בפירוש הראשון, ולכן מביא רש"י פירוש שני, אבל גם פירוש השני אינו מספיק, ואדרבה, פירוש הראשון קרוב יותר אל הפשט.

ויש בזה עוד דיוקים, שיתורצו ע"פ הביאור בדיוקים הנ"ל.

וכמדובר כמ"פ שכל הדיוקים צריכים להיות מובנים בפשטות הכתובים לכן חמש למקרא, כך, שרש"י לא צריך להוסיף על דבריו, אלא במתק לשונו מתורצים בפשטות כל הדיוקים. וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יז. הביאור בלקוטי לוי"צ על אגה"ת⁹⁸ פ"ט בענין "אתדבקות רוחא ברוחא" ב"כל חלקי הנפש", ש"על מדות שכל ומחשבה (ש"כולם .. במקום המכוסה)" לא הביא שום פסוק, ועל דיבור ומעשה ("שהם בגילוי") הביא פסוקים, ועל דיבור ("בדבר ה' זו הלכה (ש)הוא בכתר מל") .. הביא ב' פסוקים ("לנגד ב' שלישי ת"ת המגולים שלנגדם הוא כתר מל") ועל מעשה ("בכחי דמל' שעומדים לנגד נה"י דז"א") פסוק א" ("כי הם בחדא דרגא בכלל") — ע"פ ביאור הטעם שמדגיש בענין הדיבור בתורה דוקא "דבר ה' זו הלכה"⁹⁹ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חל"ט ע' 104 ואילך.

*

יח. כאן המקום לסיים המדובר בהתוועדות דפורים בענין משלוח מנות ומתנות לאביונים, אבל לפנ"ז יש להבהיר ענין נוסף:

נזכר בהתוועדות הנ"ל¹⁰⁰ בנוגע לענין הסמיכה, שלא מצינו שבשביל סמיכה יש צורך בבחינה, כי אם סמיכה בלבד.

ומזה יצא דבר פראי (א" ווילדע זאך") — שרצו לומר שבשביל להיות בסנהדרין לא צריך להיות למדן!

ובכן, מובן בפשטות שלא זו היתה כוונתי.

וכפי שרואים בפסק הרמב"ם¹⁰¹ שאפילו מי שמקבל סמיכה על ענין אחד, צריך להיות למדן בכל התורה כולה, וכ"ש מי שמקבל סמיכה על כל הענינים, בודאי צריך להיות למדן בכל התורה כולה; ורק מצד איזה סיבה שתהי' נותנים לפלוני סמיכה על ענין אחד, ולפלוני נותנים סמיכה על כל הענינים.

98) הערות לס' התניא ע' לבי-ג.
99) ולא בחלק השקו"ט ופלפולא דאורייתא (שגם זה צ"ל בדיבור דוקא, כמארז"ל (עירובין נד, רע"א) על הפסוק (משלי ד, כב) "חיים הם למוצאיהם", "א"ת למוצאיהם אלא למוצאיהם בפה", וכפי שמביא רבינו הזקן בתניא חלק ראשון (פל"ז) מ"ש רז"ל (עירובין שם) "אם ערוכה בכל רמ"ח אברים משתמרת כו" — אף שסדר הלימוד הוא שתחילה היא השקו"ט כו', ורק בסופו של דבר באים למסקנת ההלכה. ועוד זאת, שעיקר עסק התורה הוא בשקו"ט ופלפול, שהרי לימוד ההלכות הוא בהגבלה, ועל זה שייך לומר שיש מי שלמד כל התורה

100) סנ"ג (לעיל ע' ...).

101) הלי' סנהדרין פ"ד ה"ח.

יותר מכל הארצות, כי, אם נאמר שא"י גבוה רק מהמקום שבו עמדו אז בני"י, ה"י הקב"ה יכול לומר למשה "לך עלה" גם בשעה שלא ה"י בהר. וזהו הטעם שהפסוק מוסיף תיבת "מזה" — אף שתיבה זו מיותרת לכאורה, שהרי מספיק לומר "לך עלה" — כדי להדגיש שאפילו "מזה", מההר, שהוא מקום גבוה, יש צורך לעלות ("לך עלה") לארץ ישראל, כיון שהיא במקום גבוה יותר, ומזה יודעים ש"ארץ ישראל גבוה מכל הארצות".

כד. אבל פירוש זה אינו מספיק, כי, עפ"ז הוצרך הכתוב לומר לשון עלי' גם בנוגע להליכה לארץ ישראל שנזכרה לפנ"ז, כפ' וארא — לא "והבאתי אתכם אל הארץ", אלא "והעליתני".

— אמנם אין הכרח לומר לשון עלי' בכל מקום שנזכר בתורה אודות ההליכה לא"י, אלא די לומר זאת פעם אחת, ומזה יודעים כבר שארץ ישראל גבוה מכל הארצות, אבל הסברא נותנת שצריך לומר זאת בפעם הראשונה שבה נזכר בתורה אודות ההליכה לארץ ישראל.

ואע"פ שבפ' וארא היינו יודעים רק שארץ ישראל גבוה מארץ מצרים, ששם היו אז בני"י, אבל לא מכל הארצות (כפי שלמדים ממ"ש כאן "לך עלה מזה", מההר, שהוא מקום גבוה, כנ"ל) — מ"מ, כיון שארץ ישראל גבוה מארץ מצרים, וכדי לילך מארץ מצרים לארץ ישראל צריך לעלות, ה"י הכתוב צריך לומר "והעליתני אתכם אל הארץ".

[בדוחק יש לומר, שגם אם ה"י נאמר "והעליתני אתכם אל הארץ", לא היינו יודעים שארץ ישראל היא מקום גבוה, כיון שגם לולי זאת (אפילו אם ארץ ישראל היא במקום נמוך מארץ מצרים) מתאים לשון עלי' ביחס ליציאה מעבדות לחירות. אבל עדיין יוקשה מדוע לא נאמר "והעליתני אתכם אל הארץ", כיון שהמציאות בפועל היא שארץ ישראל גבוה מארץ מצרים].

כה. ולכן מפרש רש"י פירוש נוסף: "דבר אחר, כלפי שאמר לו בשעת הכעס לך רד, אמר לו בשעת רצון לך עלה".

כלומר: לפי הפירוש השני, הלשון "עלה" אינו ביחס לארץ ישראל, כי, המעלה של ארץ ישראל היא היותה "ארץ זבת חלב ודבש"¹²⁶, וכיו"ב, ומה ש"ארץ ישראל גבוה מכל הארצות" — לא בזה מתבטאת עיקר המעלה (או מעלה בכלל) של ארץ ישראל, שבגלל זה יצטרך הכתוב לומר הלשון "עלה"; אלא הלשון "עלה" הוא ביחס למשה — שזהו התיקון על מה שנאמר לו בשעת הכעס "לך רד", "רד מגדולתך", שיעלה ויחזור לגדולתו.

של שאילת שלום, "אם אין בעיר אלא האבל", כך, שבלעדו לא תוכל המצוה להתקיים.

ומכאן רואים באיזו דרגא נמצא יהודי בפורים — שלמרות שישנו הענין ד"שונא מתנות יחי", שאין לקבל מתנות כי אם לבטוח בה, הנה בפורים נמצא יהודי במעמד ומצב שיכול לקבל "משלוח מנות" וליהנות מזה [וכפי שראו מנהג רבותינו נשיאינו, שאכלו מהמשלוח מנות, היינו, שנהנו מזה], ואעפ"כ, אין זה פוגע באמונה ובטחון בה' — שזהו מצד הענין דשמחת פורים.

כב. ויה"ר שהקב"ה יתן "מנות" .. לרעהו ומתנות לאביונים¹²¹,

— כמבואר בחסידות¹²² שיש נשמות שנקראים "רעים" ("רעהו"), שקאי בכללות על הנשמות למעלה¹²³, ויש נשמות שהם בכחי "אביונים", שקאי בכללות על הנשמות שלמטה, ובפרטיות יותר ישנם ב' ענינים אלו ("רעהו" ו"אביונים") בכל הנשמות —

"מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹²⁴, ובאופן ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"⁵⁸.

* * *

כג. הביאור בפירוש רש"י:

הטעם שרש"י מעתיק גם תיבת "מזה" הוא — בגלל שהקושי שבפסוק הוא לא רק היתור דתיבת "עלה", אלא גם בתיבת "מזה"¹²⁵:

"וידבר ה' אל משה לך עלה מזה" — הי' בהמשך לדיבורו עם משה לפני², שבפשטות אז הי' משה בהר. ועפ"ז אינו מובן: מהו הפירוש "לך עלה מזה" — כדי ללכת מההר ("מזה") לארץ ישראל צריך תחילה לירד מן ההר!?

ועל זה מפרש רש"י: "ארץ ישראל גבוה (לא רק מהמקום שבו עמדו אז בני, אלא) מכל הארצות" — כדמוכח ממ"ש "לך עלה מזה":

כיון שנתפרש בכתוב "לך עלה מזה" (מההר), היינו שהקב"ה אמר למשה "לך עלה" דוקא בהיותו במקום גבוה (בהר), הרי מובן, שהכוונה בזה היא לספר חשיבות גדולה יותר בנוגע לארץ ישראל, שהיא במקום גבוה

(121) אסתר ט, כב. פ"ב (שה"ש ח, ג), ובכ"מ.
 (122) ראה ד"ה משל"מ איש לרעהו ומתל"א.
 (123) תרס"ט (סה"מ תרס"ט ע' קנו ואילך).
 (124) נוסח ברכה הג' דברה"מ.
 (125) הבא לקמן נדפס (בקיצור) בלקו"ש.
 (126) ראה לקו"ט ד"ה שחורה אני ונאווה חט"ז שם ע' 411 הערה 21.

וכוונת הדברים שבסמיכה לא הוצרכה להיות בחינה — שלא הבחינה היא זו שפועלת את הסמיכה: אם הי' צורך בבחינה לפני הסמיכה, לא היינו יודעים אם פועלת הענין היא ע"י הסמיכה, או שהסמיכה היא רק בירור שהבחינה היתה כדבעי, והבחינה היא זו שפועלת את הענין; וכיון שרואים שאין צורך בבחינה, והיינו, שכאשר יודעים מקודם לכן, מלפני שנה או שנתיים, שהוא למדן, אזי יכולים ליתן לו סמיכה גם ללא בחינה — הרי מוכח שהסמיכה היא זו שפועלת את הענין.

ועד שיכול להיות מי שנבחן ולא קיבל סמיכה, ומי שלא נבחן וקיבל סמיכה; ורק מי שקיבל סמיכה — ביד או בדיבור — נעשה סמוך איש מפי איש עד משה רבינו, ויושב בכ"ד של שבעים ואחד, ונעשה חלק מהסנהדרין, כך, שבלעדו, נחסר בכל הסנהדרין.

יט. ועתה נבוא להמדובר בהתוועדות דפורים בנוגע למשלוח מנות:

ובהקדים — שהענין של משלוח מנות ומתנות לאביונים כשלעצמו הו"ע השמחה¹⁰² (ולא רק כמו הענין ד"עבדו את ה' בשמחה"¹⁰³ שבכל השנה, שהשמחה היא פרט בעבודה¹⁰⁴), שלכן, רק בפורים ישנו הענין ד"משלוח מנות"; ואפילו הענין ד"מתנות לאביונים", הנה אע"פ שענין הצדקה ישנו בכל השנה כולה, הרי אין חיוב לחפש עני כדי שיוכל ליתן לו צדקה. — כשרואה או שומע אודות עני, אזי חייב ליתן לו צדקה, אבל אם אין עני, לא חסר אצלו מאומה בגלל שלא נותן צדקה, משא"כ בפורים יש חיוב לחפש עני כדי ליתן לו מתנות לאביונים.

ודובר בזה¹⁰⁵, שהענין ד"משלוח מנות איש לרעהו" הוא בסתירה לכאורה לענין ד"שונא מתנות יחי"¹⁰⁶, כפי שמביא רבינו הזקן¹⁰⁷ לשון הבית יוסף¹⁰⁸: "מדת (ה)חסידות שלא לקבל מתנה, אלא לבטוח בהשם שיתן לו די מחסורו, שנאמר ושונא מתנות יחי".

ומודגש יותר בלשון הרמב"ם בסוף הלכות זכי' ומתנה: "הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה לא יקבלו מתנה מאדם, אלא בוטחים בה' ברוך שמו, לא בנדיבים, והרי נאמר ושונא מתנות יחי" — שאין זו רק "מדת

(102) שיחת פורים סי"ג (לעיל ע' ... שיחת הנ"ל סי"א ואילך) (לעיל ע' ואילך).
 (103) תהלים ק, ב. ... ואילך).

(104) שיחת הנ"ל סי"ו (לעיל ע' ... (106) משלי טו, כז.
 (105) (107) שו"ע חו"מ ה"י מכירה ומתנה כו' ס"ט.
 (108) חו"מ סוסרמ"ט.

חסידות", כך, שיכול להיות שביום מסויים אינו מתנהג במדת חסידות, אלא כך מתנהגים "הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה"¹⁰⁹, כיון שזהו ענינם ועבודתם כל ימיהם, בכל ימות השנה.

כ. לכאורה אפשר לומר בפשטות: אין זה עניני לתרץ את המצוות; כאשר ישנו ציווי התורה או ציווי מדרבנן לשלוח מנות, יש לקיים זאת, גם אם זה בסתירה לענין ד"שונא מתנות יחי".

אבל, עפ"ז, מי שרוצה להתנהג במדת חסידות, או בלשון הרמב"ם: "הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה", יש לו עצה — להחזיר את ה"משלוח מנות" לשולח (או להחליפם במנות אחרות, כפי שמצינו בגמרא⁵⁹ שהיו מקיימים מצות "משלוח מנות" עי"ז ש"מחלפי סעודתייהו להדדי"), שאז ישנם ב' הענינים: פלוני קיים מצות "משלוח מנות", והוא התנהג באופן ד"שונא מתנות יחי".

ועוד עצה — למחול על משלוח המנות, כפי שפוסק הרמ"א¹¹⁰ ש"אם שולח מנות לרעהו והוא .. מוחל לו, יצא".

והרי לא מצינו בשום מקום שמי שרוצה להתנהג ע"פ מדת חסידות, יש לו ברירה להחזיר את ה"משלוח מנות" או למחול לשולח.

כא. ונתבאר בזה, שאין לתרץ שכיון ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו"¹¹¹, לכן לא שייך בזה הענין ד"שונא מתנות יחי", כי, במצוות שהגוף נהנה מהם לא שייך לומר "מצוות לאו ליהנות ניתנו", וכמו "המודר הנאה ממעיין"¹¹², שאינו יכול לטבול בו בימות החמה מטעם ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו", כיון שגופו נהנה מהטבילה במים.

ועל זה שאלו: מה היתה הקס"ד לתרץ שכיון ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו" לכן לא שייך בזה הענין ד"שונא מתנות יחי" — הרי המצוה ד"משלוח מנות" היא רק על השולח, ולא על המקבל, וא"כ, מהי השייכות ד"מצוות לא ליהנות ניתנו" להנאה של המקבל, בה בשעה שלא הוא זה שמקיים המצוה?!

ובכן: ענין זה קשור עם החקירה בנוגע למצוות שכדי לקיימן זקוקים למישהו אחר — ולדוגמא: ברכת כהנים, שהמצוה היא אמנם על הכהנים, אבל הכהנים אינם יכולים לקיימה ללא בני"י שמתברכים על

(109) והרי אין זה הענין של מדת חסידות, כדמוכח מלשון המשנה (סוכה נא, סע"א) "חסידים ואנשי מעשה" שהם סוגים שונים.

(110) אר"ח סוסתרצ"ה.

(111) עירובין לא, א. ר"ה כח, א. וש"ג.

(112) ר"ה שם.

ידם¹¹³. ועד"ז פרי' ורבי', שרק האיש מצווה על פרי' ורבי', ולא האשה¹¹⁴, אבל האיש אינו יכול לקיים את המצוה ללא השתתפות האשה¹¹⁵. ועד"ז משלוח מנות, שהמצוה היא על השולח, אבל ללא המקבל אינו יכול לקיים את המצוה — האם בגלל זה יש לו גם חלק במצוה.

ובנוגע ל"משלוח מנות" — חלקו של המקבל גדול יותר מבשאר המצוות:

כתב הרמ"א¹¹⁶: "אסור לשלוח מנות לאבל על אביו ואמו כל י"ב חודש, ואפילו בשבת, במקום שנהגו שלא לשאול בשלומו בשבת, אבל במקום שנהגו לשאול בשלומו בשבת, גם זה שרי". ומבואר באחרונים¹¹⁷, שמותר לשלוח רק דבר שאינו של שמחה, אבל דבר של שמחה אסור לשלוח, כיון שאבל אסור בשמחה בשבת.

ולהעיר בדרך אגב¹¹⁸, שכאן רואים שדעת הרמ"א היא שמשלוח מנות הוא (לא ענין של שמחה, כדעת הרמב"ם¹¹⁹, אלא) ענין של שאילת שלום. ולכן, במקום שנהגו לשאול בשלומו בשבת, מותר לשלוח דבר שאינו של שמחה; משא"כ לדעת הרמב"ם אין מקום לחלק בין משלוח דבר של שמחה לדבר שאינו של שמחה, כיון שכל הענין של משלוח מנות הו"ע של שמחה.

ועוד כתב הרמ"א¹²⁰: "אם אין בעיר אלא האבל עם אחר, חייב לשלוח לאבל כדי לקיים משלוח מנות".

ולכאורה אינו מובן: היכן מצינו שכדי שיהודי אחד יוכל לקיים מצוה, אומרים לחבירו לעשות דבר שאסור לו לעשותו — הרי לאבל אסור לקבל משלוח מנות, כיון שאסור בשאילת שלום, ולכן אסור לשלוח לו, כדי שלא להכשילו בזה, וא"כ, מהו הטעם ש"אם אין בעיר אלא האבל עם אחר, חייב לשלוח לאבל כדי לקיים משלוח מנות", היינו, שכדי שהשולח יקיים את המצוה, יעבור האבל על האיסור של שאילת שלום?! ומזה מוכח, שבמשלוח מנות יש גם למקבל חלק במצוה, כך, שדחיית האיסור של שאילת שלום היא לא רק כדי שהנותן יוכל לקיים את המצוה, אלא שמצד חלקו של המקבל בקיום המצוה, נדחה האיסור

(113) ראה גם תר"מ חכ"ח ריש ע' 299.

(117) ראה מג"א אר"ח סתרצ"ו סקי"א.

(118) ראה גם אג"ק חכ"ז ס"ע קיד.

(119) ה' מגילה פ"ב הי"ז.

(120) אר"ח שם ס"ו.

(114) ראה יבמות סה, ב.

(115) ראה גם לקו"ש חיי"ז ע' 236. וש"ג.

(116) יו"ד ששפ"ה ס"ג.